gezaarzeld publiek te schrijven tegen degenen, die naar hun overtuiging van de waarheid Gods afweken. Als trouwe wachters op Sions muren hebben ze terstond getuigd, als er gevaar voor de gemeente dreigde.

Denk u ook in, tot wat dwaze gevolgen de door Dr. Smit gestelde regel leiden zou. Ge krijgt als redacteur een boek ter recensie. Ge hebt bedenkingen tegen hetgeen in dat boek gezegd wordt. Maar ge moogt er niet publiek over schrijven, zonder eerst naar den regel van Mattheus 18 gehandeld te hebben. Ge moet eerst den schrijver persoonlijk vermanen. Als dat niet helpt, twee getuigen met u nemen; waaruit volgt, dat ge hem met twee broeders persoonlijk moet gaan bezoeken, want per brief gaat dat niet. En eerst als dit alles niet helpt, moogt ge publiek gaan waarschuwen.

Er is ook reeds in een vroegere quaestie, waar het evenzeer om een boek ging, dezelfde dwaze stelling verkondigd. Het is daarom goed, dat het eens klaar en duidelijk wordt uitgesproken, dat het beroep op Matt. 18 in dergelijke gevallen niet opgaat. De publieke zaak moet publiek behandeld worden. En wie in het publiek schrijft, moet, wanneer hij dwaalt, ook publiek worden terecht gewezen. Matth. 18 geldt voor het private, maar niet voor het publieke leven.

Het jubileum van Ds. Landwehr.

Bij het vijf en twintig jarig ambtsjubileum van Ds. Landwehr als Dienaar des Woords te Rotterdam wenscht ook onze redactie den jubilaris haar hartelijken gelukwensch te brengen.

Het is een predikant zelden gegeven vijf en twintig jaar lang dezelfde gemeente te bearbeiden en dat te doen met zulk een toewijding en met zoo onverzwakte kracht, dat zijn arbeid nog evenzeer gewaardeerd wordt, als toen hij aan deze gemeente zich verbond.

Ds. Landwehr heeft dit in de eerste plaats daaraan te danken, dat hij op zoo uitnemende wijze de kunst verstaat om den rijken schat van het Woord tot de gemeente te brengen in een vorm, die steeds frisch en nieuw blijft. Hij is echter meer dan prediker, want wie hem gadesloeg in kerkelijke vergaderingen, ook op Synodes, weet, dat de gave der regeering hem in ruime mate geschonken is. Er gaat kracht van zijn leiding uit, en hij weet wat hij wil.

Bovenal verdient het waardeering, dat een predikant, die zoo drukken werkkring heeft, nog tijd kon vinden om ook op het gebied van de pers zoo menig pakkend artikel te geven en op het gebied der Kerkhistorie een zoo degelijk handboek te bewerken, dat in een dringende behoefte voorzag.

Van harte hopen we, dat God de Heere Ds. Landwehr nog menig jaar voor zijn arbeid moge sparen en hem ook bij het klimmen der jaren geve, nog menige kostelijke vrucht ons te bieden.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

MR. A. J. L. VAN BEECK CALKOEN, ONS HUWELIJKSFORMULIER.

Aan de vergaderingen van de GEREFORMEERDE PREDIKANTENVEREENIGING nemen, naar bekend is, ook kerkleden deel, die niet in het predikambt staan. Op de laatste, in September te UTRECHT gehoudene, waar Ds. FEENWERDA zijn, de vorige week door mij hier besproken, referaat gehouden heeft waarin hij, onder meer, aandringt op revisie in het algemeen van de belijdenis en de liturgische Schriften, droeg MR. VAN BEECK CALKOEN, Referendaris aan het Ministerie van Onderwijs en Diaken van de Gereformeerde Kerk te 's-GRAVENHAGE, een referaat voor waarin hij in het bijzonder aandringt op revisie of herziening van het hierboven genoemde stuk uit onze Liturgie.

Het GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT, Uitgever E. J. Bosch Jbz. te Baarn heeft, in zijn Januari Nr. van dit jaar dat referaat in extenso opgenomen, en ik meen, om meer dan een reden, goed te doen er in de HERAUT een beknopt overzicht van te geven. Mijn voornaamste reden is, dat MR. VAN BEECK CALKOEN, met zijn doorwrocht referaat, klaar en duidelijk heeft aangetoond, dat revisie van ons HUWELIJKSFORMULIER, wel niet overijld, maar dan toch onverwijld noodig is. Noodig vooral door het reeds lang »weggevallen zijn der rechtskracht van het KERKELIJK huwelijk", en om »de minder gelukkige formuleering", die men in dit stuk aantreft. De omstandigheid, dat de grachte referent een beslist Gereformeerde, bekwaam jurist en ook 'n man van fijnen smaak is, waardoor hij »verwerpelijk" van »aannemelijk" realisme weet te onderscheiden, geeft hem recht in het onderhavig geval zijn woord te doen hooren. En waar dit woord mijn volle instemming heeft, wil ik gaarne medewerken om voor de revisie van ons huwelijksformulier, die van dit zijn woord het naaste doel is, ook bij andere onder onze kerkleden, zoo noodig, 'n opinie te scheppen.

* *

Voorop zet ik daartoe een historische herinnering, die ik aan het referaat ontneem en waarin blijkt, dat »de gedachte van een wijziging van het huwelijksformulier«, onder ons gereformeerden geen innovatie, maar een renovatie is. Reeds op de Algemeene Synode van de CHR. GEREF. KERK, die in 1877 bijeenkwam, was een voorstel ter tafel van de Part. Syn. van GRONINGEN: »De Synode wijzige het bestaande trouwformulier naar de bestaande toestanden« en werd door de heeren Docenten DE COCK en NOORDTZIJ aan de leden der Synode een gewijzigd trouwformulier rondgedeeld.

Uit de door MR. VAN BEECK CALKOEN geraadpleegde Handelingen dier Synode blijkt wel, dat de Synode, na gehouden discussie, »het geraden achtte bij het oude te blijven«, maar ook, dat een achtenswaardig deel harer leden van andere opinie was en alzoo »wijziging« niet maar 'n ondoordachte »nieuwigheid«, maar een bezonken gedachte van onverdachte gereformeerden is, die nu door den referent in September LL., na 31 jaar, bij vernieuwing is uitgesproken.

Ook in onze kerkelijke wereld marcheeren de ideeën, al is het dan ook niet in den looppas.

* *

In dit immer-langzaam-vooraan, opdat ook de minst snelvoetige nakomen kân, zit echter iets goeds en MR. VAN BEECK CALKOEN weet dat ook wel. Daarom beantwoordt hij dan ook de vraag, of de tijd rijp is voor een wijziging van ons huwelijksformulier, ontkennend.

Dit doet evenwel niets af aan de noodzakelijkheid der „wijziging" zelf, en het komen van een daartoe noodige communis opinio. En die noodzakelijkheid betoogt de referent dan op twee gronden.

* *

De eerste ligt in het nu weggevallen zijn van wat hij noemt „de rechtskracht van het *kerkelijk* huwelijk.

Wat hiermee bedoeld is blijkt, waar de referent, na eerst de rechtsgevolgen van het huwelijk te hebben opgesomd, zegt, dat „de huwelijkssluiting een handeling is, die niet buiten regeling door de publieke autoriteit om mag gaan." Van die „publieke autoriteit" zegt hij dan, dat zij „onder het Germaansch en onder het Romeinsch recht was: de STAAT; dat later, toen het er om ging de heiligheid van den huwelijksband te maken tot grondslag van het huwelijksrecht der Christenheid«, de bevoegdheid om de huwelijkssluiting te regelen, moest overgaan op de KERK; dat „echter allengs de STAAT weer de regeling door de KERK als de zijne of ook het huwelijk zelf overnam", en dan eindigt hij met te verwijzen naar de bepaling van ons B. W., dat de wet: „het huwelijk alleen beschouwt in deszelfs burgerlijke betrekkingen."

Hiermede is, zooals de Referent zegt, „een einde gemaakt aan de *rechtskracht* van het kerkelijk huwelijk.

Als protestant, kan ook hij zich daarin vinden. Elders toch in zijn referaat zegt hij, als zoodanig, „de verplichting te erkennen van hen, die een echtverbintenis aangaan, om daarvan verklaring af te leggen ten overstaan van de Overheid, als zijnde de macht, die van Godswege geroepen is te onderzoeken of geenerlei hindernis aan die vereeniging in den weg staat, alsook de noodzakelijkheid ervan te beamen, dat aan het huwelijk door overheidsdwang de door partijen bedoelde vastheid moet worden gegeven."

Nu alzoo de taak om te onderzoeken of een huwelijk al dan niet wettig, d.i. naar overheidsrecht, kan gesloten, van de *kerk* op de *overheid* is overgegaan, is „de oproep van getuigen, die natuurlijk zag op de *rechtskracht* van het kerkelijk huwelijk", in ons huwelijksformulier niet meer ter plaatse.

Mr. v. BEECK CALKOEN heeft in dit verband het oog op wat de Dienaar tot de Gemeente spreekt: „Ik neem u allen, die hier vergaderd zijt, tot getuigen, dat er geen wettige verhindering voorgekomen is". Dit spreken toch heeft, zooals Mr. v. BEECK CALKOEN terecht opmerkt, „den schijn, dat 't het kerkelijk huwelijk ôf het burgerlijk negeert, ôf een overbodige herhaling is van hetgeen reeds ten overstaan van de overheid geschiedde, òf slechts het karakter draagt van het leggen van een zegen op het reeds immers ten overstaan van de overheid bevestigde huwelijk". Om nu te vermijden deze drieerlei schijn waarvan men, naar het ook mij voorkomt, heusch niet zeggen kan: „zooveel schijn, zooveel zijn", moet dat spreken van den Dienaar, „als zonder beteekenis wegvallen" en eischt ons huwelijksformulier alhans op dit stuk revisie of vernieuwing.

* *

De tweede grond waarop de referent noodzakelijkheid van wijziging of revisie van ons formulier betoogt, ligt in wat hij in den aanvang euphemistisch noemt: „de minder gelukkige formuleering".

Daartoe rekent hij wat het formulier zegt over de „oorzaken van het huwelijk", en zeer bepaaldelijk wat daarin als de „*derde* oorzaak" genoemd wordt. En daar valt dan eerst onder, wat ik, om ook 'n euphemisme te gebruiken, zou willen noemen het den bestaansgrond van het huwelijk zoeken in het onmisbare van 'n veiligheidsklep bij te groote drukking van de sexualiteit.

Ik ben het weer volkomen eens met den referent wanneer hij zegt, dat een liturgisch formulier »een weerklank moet geven op wat leeft in het gemoed van hen, die in de kerkelijke handeling zijn betrokken". Wanneer nu het bruidspaar zich onder »de *de* oorzaak van het huwelijk" nóó heel realistisch op, wat ik maar zal blijven noemen de veiligheidsklep, ziet gewezen, stem ik geheel in met MR. VAN BEECK CALKOEN, wanneer hij dat een »verwerpelijk" realisme noemt. Met name voor 'n bruid van distinctie achte ik het dan ook steeds ten opzichte van den weerklank, dien de breedvoerige uiteenzetting der »*derde* oorzaak" in haar gemoed zou kunnen wekken, als het tenminste, wat gelukkig niet steeds het geval is, bij haar ging doordringen, — maar raadzaam, totdat de passus van »de *derde* oorzaak" voorbij was, van achter haar sluier, met spannende aandacht naar de bloemen van haar bouquet te kijken.

Dan, in dien passus over »de *derde* oorzaak" ligt volgens den referent nog een andere grond voor herziening, en wel doordat daarin gesproken wordt van „het bevel Gods om te huwen, uitgenomen voor hen, die de gave der onthouding hebben".

Het laatste toch, het *donum continentiae* (vgl. I Korinthe 7) wekt, zegt hij, in dit verband den indruk, dat ons formulier den ongehuwden staat eigenlijk den hoogsten vindt.

Het eerste is zeker een teer punt, want al is trouwen ook een algemeen menschelijke plicht, het is daarom nog geen plicht voor ieder mensch. De referent geeft dan ook toe, dat er omstandigheden kunnen zijn waarin 'n mensch niet behoort te trouwen. Naar goede ethiek moet ieder weten wat hièr en nû *zijn* plicht is.

* *

Met deze hier door mij vermelde gronden acht de referent de *hoofdzaken*, die in ons formulier wijziging behoeven, te hebben besproken.

Toch voegt hij er nog twee desiderata aan toe.

Ten eerste zou hij wenschen, dat de sombere aanhef, die »afkomstig van den hervormer MICRON, voorganger van de Vluchtelingenkerk te Londen, zijn aanleiding vond in de vervolging welke de Gemeente dier dagen had te verduren, voor een meer blijmoediger aanhef zal plaats maken, en daarbij verwijst hij dan naar de formulieren van andere kerken waarin »niet de klaagtoon maar de danktoon vooropgaat«.

Ten tweede zou hij wenschen een andere formuleering van de plichten der vrouw. En wel zoo, dat bij de uiteenzetting van de *ondergeschiktheid* der vrouw, het rechte verband wordt gelegd tusschen de eenheid en gelijkwaardigheid van man en vrouw eenerzijds en het onderscheid tusschen beide anderzijds, en het *gezag* van den man minder eenzijdig als verplichtend tot gehoorzaamheid dan wel als steun voor de vrouw haar wordt voorgehouden. Alzoo, behalve als *eisch* ook als *voorrecht* (zou) worden besproken.

Met deze twee »wenschen« is niet alleen aangeduid wat volgens den referent zou moeten gewijzigd, maar ook reeds wat daarvoor in de plaats zou moeten komen.

In zijn referaat doet MR. VAN BEECK CALKOEN, dit echter ook voor wat hij aan deze zijn twee wenschen voorafgaande, tot de *hoofdzaken* rekent op wier verandering hij doelt.

Maar daarover een volgend maal.

G.

Uit de Pers.

Naar aanleiding van de minder gelukkige verdediging, door Minister De Visser geleverd van zijn voorstel om subsidie aan de Nederl. Opera te verleenen, schrijft Marnix in de *Groninger Kerkbode*:

Wij Gereformeerden zijn weer eens als echte pessimisten, als liefhebbers van den halven mensch tentoongesteld. Het is wel jammer, dat een minister uit dit Christelijk Kabinet daaraan heeft meegedaan.

Hij stond aan den eenen kant met de Kleerkopers en de Hermans en aan den anderen kant stonden de leden der rechterzijde behalve de heer Lohman en de heer Nakker.

De minister, gij zult het uit het Kameroverzicht in de »Nieuwe Provinciale" hebben gelezen, wilde een subsidie toekennen aan de Nederlandsche opera.

De Rechtsche leden wilden zulk een steun voor het tooneel niet.

Eigenaardig, dat de minister in dit verband het pleidooi voerde voor den completen mensch.

Men heeft het rijkssubsidie wel eens vergeleken met een kruk. Een staatskruk voor het leven, dat door zichzelve niet kan gaan.

Zoo zou men tot de conclusie moeten komen, dat volgens minister De Visser de mensch zonder kruk niet compleet is.

Wij houden er een andere opvatting op na.

Ons is ook verweten, dat wij sombere menschen zijn, die de levensvreugde niet kennen en willen erkennen.

Dat berwaar wordt onze jongeren vaak voor de voeten geworpen.

Gij moogt ook niets, zoo wordt gezegd. Is uw Christendom dan waarlijk zoo somber, dat gij u alles ontzeggen moet, dat gij dit niet moogt en dat niet moogt.

Kom, wees toch verstandig. God wil dat wij ons zullen verblijden.

Vele jonge menschen luisterden wel eens naar dit oppervlakkig gepraat.

En als men dan kwam aandragen met het leerstuk der gemeene gratie en aantoonde, dat de Christen in heel het leven zijn God moet dienen en overal de verheerlijking van Gods naam kan nastreven en dat dus geen terrein voor hem gesloten is, dan luisterde de Calvinist natuurlijk zeer scherp toe. Want dat is ook zijn meening.

Het leerstuk der gemeene gratie is door Dr. Kuyper prachtig uiteengezet, maar menigeen heeft, wat hij daaromtrent leerde, wel eens willen gebruiken om op een weg te gaan waar een Christen niet thuis behoort.

Dr. Kuyper vertoont deze twee onmisbare trekken van een groot man: dat hij niet gewaardeerd wordt door zijn tegenstanders en dat hij niet goed verstaan wordt door zijn vrienden. Het laatste is het ergste.

Want, zeker, het is Gereformeerd, dat op alle terrein des levens de eere van onzen God moet worden gezocht. Niets is daarvan uitgesloten. Ook niet het terrein van de kunst. Maar dit kan en mag geen reden voor ons zijn om ons te vermengen met de wereld. En het is toch wel vreeselijk, dat wij onzen lust tot werelddienst schuil zouden doen gaan achter vrome praat.

Wij Calvinisten, die niet naar den schouwburg gaan, die niet de opera bijwonen, wij zijn, naar men dan zegt, sombere menschen. Farizeërs soms als wij meenen dat anderen, die wel gaan, geen goede Christenen zouden zijn, alsof wij ons een oordeel aanmatigden over anderen. Een ieder zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd.

Maar wij zijn altijd bang geweest om het terrein van de wereld te kiezen als het terrein waar wij onze levensvreugd zoeken.

Een mensch kan niet alles genieten, evenmin als hij alles lezen kan.

Nu zijn er, die meenen, dat men, omdat een mensch alles mag onderzoeken, ook verkeerde lectuur moet lezen, als het maar kunst is.

Wij zeggen echter: zoolang als gij de goede lectuur nog niet door zijt, zoek niet naar de minder goede. En eveneens nu gij alle genoegens niet kunt najagen, tracht naar de beste. Een mensch is in dien zin asceet, dat hij kiezen moet.

De menschen, die altijd in de kroeg zitten bij hun potje bier, meenen, dat zij tegen alle ascetisme zijn en de vreugde des levens hebben gekozen.

Maar wie maar even nadenkt begrijpt, dat zij afstand hebben gedaan van de vreugde van het huiselijk leven en ten opzichte van dit heerlijke leven asceet, onthouder zijn.

Wij moeten kiezen tusschen de kroeg en het gezin.

Beide te zoeken, dat gaat niet, zonder dat ons hart verdeeld wordt en de levensvreugde van een verdeeld hart . . . is niet bestaanbaar.

De mensch die de vreugde dezer wereld zoekt, meent misschien dat hij heeft gekozen voor de volle levensvreugde. Hij geniet alles wat er maar goeds is in deze wereld. Hij wordt soms benijd door den Christen, in wiens hart ook wel de lust tot de wereld leeft.

Maar het is wel duidelijk, dat de wereldling van iets anders afstand heeft moeten doen en dat is van de vreugde des Christens.

Wie dit steeds in het oog houdt, zal minder zeggen dat de Christen van zooveel afstand moet doen. Het is zoo, maar dat is zoo met elken mensch.

Ons hart kan niet overal zijn, ieder mensch moet een keuze doen.

Wie de wereld wil dienen is in het huis Gods niet te houden.

Wie in het huis Gods wil wonen kan de wereld niet dienen.

En nu is er misschien veel in de wereld dat hij principieel niet afkeurt, als bijv. het tooneel, maar hij heeft een keuze gedaan en mist de wereld mist hij ook het tooneel.

Hij kan zeggen: laat mij het tooneel overbrengen op Christelijk erf . . . . maar het zal blijken dat dit maar nagemaakte wereld is. Zulks mislukt nu eenmaal. De ervaring heeft het geleerd.

Mist de Christus nu levensvreugde?

Houdt hij er een sombere levensbeschouwing op na?

Hoe komt men er bij.

Wij kunnen de menschen onderscheiden in twee partijen. De eene partij ziet het leven zwart op wit, de andere ziet het wit op zwart.

De Christen ziet eigen leven donker, omdat het onder de zonde ligt. Maar dat zondige leven ziet hij tegen een heerlijk lichten achtergrond, den achtergrond der eeuwige hope, van het eeuwige leven.

De wereld ziet echter het leven tegen den achtergrond van een eeuwigen nacht. Zij weet niet wat er achter dat zwarte gordijn is. Niets op zijn best.

Is het nu wonder dat zij tegen dien zwarten achtergrond het leven tracht te kleuren en dat zij het feestkleed aantrekt? Dat zij altijd bloemen wil zien om dien zwarten achtergrond te bedekken, bloemen zelfs op het graf?

Maar vraag nu, bij wien de levensvreugde opspringt als uit een eeuwige bron, bij den Christen of bij de wereld?

De wereld kent de vreugde niet.

De ware Christen kent dien, ook al moet hij zich in dit leven veel ontzeggen wat hem van nature wel bekoort. Maar hij heeft gekozen . . . . en het beste deel.

Het is dwaas te zeggen, dat we een sombere levensbeschouwing hebben omdat er in die levensbeschouwing geen plaats is voor de kroeg, voor het tooneel, voor de kermis en meer van die dingen.

Wat een slecht teeken is? Dat men soms van die dingen op het Christelijk erf gaat namaken. Een anti-kermisvergadering, als er kermis is, een ongelukkige opvoering van een ongelukkig tooneelstukje op onze feesten, een behoefte om onze feesten een kleur te geven, die de wereldsche feesten nabij komt. Laat ons ook in onze levensvreugde uit eigen beginsel leven.

Wij mogen vroolijk zijn, wij moeten blijde zijn zelfs te midden van de ellende van onzen tijd . . . . maar ook op onze levensvreugde sta het stempel van onze keuze: dat wij de eeuwige dingen hebben gekozen boven de tijdelijke; sta ook onze levensbeschouwing, dat wij waarlijk ons leven zwart durven te zien . . . omdat het staat tegen den heerlijken achtergrond van het eeuwige licht.

Ontvang de hartelijke groeten en heilbeden van

Uw toegenegen

MARNIX.

Voor Kinderen.

VIJAND EN VRIEND.

XIII.

ZIJN EIGEN WEG.

Van toen af ging het met Kees snel achteruit, al scheen het juist andersom.

Hij had nu „doorgetast", zooals hij het noemde. De dominee wist nu, dat hij, Kees, Catechesatie en Kerk beide niet meer zou bezoeken. Baas Peter had gerien dat Kees het best buiten hem kon stellen. Op het dorp trokken velen zijn partij vooral tegen de vromen. Op de fabriek werd hij meer en meer een gewild persoon, en al waren sommige werklui afgunstig op den jongen, bekwamen smid, zij verborgen het onder den schijn van vriendelijkheid.

Ik noemde daar baas Peter. Het was opmerkelijk, hoe Kees zijn vroegeren baas meer en meer haatte naar mate hij als jonge smid kans kreeg Peter klanten te ontrooven. Dat deed hij dan ook waar hij kon, tot groot verdriet van den ouden smid, die er echter weinig met anderen over sprak, maar het in des Heeren hand stelde, gelijk hij ook de vroegere zaak gedaan had. Toch hinderde het hem zeer, en dat was juist wat Kees bedoelde. Zoo gaat het trouwens bijna altijd. Licht en duisternis, godsvrucht en werelddienst gaan niet samen. De wereld toont ten slotte haar vijandschap jegens hen die God vreezen. Zij voelt wel dat deze beter zijn dan zij, en ook een blijde hoop en verwachting hebben die de wereld mist, en die ze hun niet gunt. Al het doen en laten der vrome is, om zoo te zeggen, in strijd met den handel en wandel der goddeloozen, en prikkelt deze tot boosheid.

Op een mooien wintermorgen was Kees met een vriend de deur uitgegaan. 't Was Zondag, velen gingen ter kerk, en zoo zag Kees eensklaps baas Peter aankomen. Een gedachte kwam bij hem op, toen hij zag hoe de baas zich tegen het gure weer beschermde door een lange, zware winterjas, die blijkbaar al jaren meegaat, maar toch nog best te dragen was.

Zoodra het tweetal dicht genoeg bij baas Peter was zoodat deze makkelijk kon verstaan wat door hen gesproken werd, zei Kees:

»Kijk, Willem, zou je niet zeggen dat die man daar zijn grootvaders jas aan heeft. Ja, ja, men moet maar zuinig weten".

Baas Peter moest wel hooren wat er gezegd werd, en voor een oogenblik werd hij toornig. Schaamde zijn vroegere knecht zich niet zoo iets te uiten. Hij hield zich in, maar kon toch niet nalaten terwijl hij Kees strak en ernstig aanzag te zeggen:

»Je kunt wel gelijk hebben, jongmensch, maar vergeet niet, mijn grootvaders huis en land heb ik ook nog«.

Kees voelde den steek. Hij had zoo gauw geen wederwoord en verdween zoo snel mogelijk, terwijl de baas naar de kerk ging.

Dergelijke plagerijen veroorloofde Kees zich meer. Hij was toch, zoo hij zich verbeeldde aan de winnende hand. Wie weet of hij mettertijd den baas niet zou »doodwinkelen«, hem verdringen en zelf dorpssmid worden. Zoo iets was meer gebeurd.

Dat geld en goed hun die het bezitten of verkrijgen niet altijd zegen brengt, weten we allen. Niet zonder reden bad de vrome koning Agur die duizend jaar vóór Christus leefde: Geef mij armoede noch rijkdom Heere, maar voed mij met het brood van mijn bescheiden deel

In een schoolboek dat lang geleden veel gebruikt werd, vindt men het verhaal van zekeren boer Joris geheeten, die in zijn boerderij een wel niet rijk maar toch voldoend bestaan vond. Op zijn erf had hij een diepen, drogen put, die niet meer gebruikt werd.

Op zekeren dag wandelde hij op zijn erf, toen zijn blik op den put viel. Wat kon er toch aan ontbreken, zoo vroeg hij zich zelf af, dat die put niet gebruikt wordt, nu al zeker vijftig jaar lang. Ik moet het toch eens onderzoeken.

Zoo gezegd, zoo gedaan. Hij liet werklieden komen, en deze vonden het nuodig den bodem van den put te onderzoeken. Bij het graven stieten zij op op een grooten, zwaren aarden pot, die stevig dichtgemaakt was.

De vondst werd naar boven gebracht, en nu bleek het dat de pot geheel gevuld was met goudstukken. Wie die er in gedaan had, en wanneer de pot er verborgen was kon niemand zeggen, en is ook nooit uitgekomen. Waarschijnlijk was het gebeurd in oorlogstijd, om het geld aan het oog van den vijand te ontrekken. Wat betreft het gebrek aan den put, dat werd niet gevonden, en het nutteloos graven eindelijk maar gestaakt.

Doch miste het een, het andere was des te beter, tenminste zoo scheen het.

Want toen boer Joris met de nieuw gevonden schat naar de stad ging, vernam hij daar dat de pot alleen aan goud wel voor eenige duizenden guldens waaarde bevatte. Die waarde werd echter bijna verdubbeld doordat de munten uit ouden tijd waren, en men er veel merkwaardige penningen onder vond. De boer verkocht het gevondene zoo duur mogelijk, en keerde naar huis, verblijd over zoo'n goeden dag.

Of die blijdschap duurzaam zou zijn, moest echter nog blijken. Want terecht staat er in Ps. 119:

Doe mij op 't pad van Uw geboden treên;
Schraag op dat spoor mijn wankelende gangen;
Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.
Ai, neig mijn hart en vurig zielsverlangen,
O Heer, naar Uw getuigenis alleen;
Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen.

Toen de boer eens naging, hoe rijk hij geworden was, kwamen allerlei gedachten bij hem op. Ik ben nu, zoo redeneerde hij, in eens een rijk man geworden. Waarom zou ik nog hard werken? Ik kan leven zooals ik wil en mijn genoegen er van nemen gelijk een groot heer.

Hij deed wat hij gezegd had. Zijn vrouw kreeg mooie, nieuwe kleeren waarin zij er uitzag als een dame. Hij zelf schafte evenzeer een nieuw pak aan, kocht onnoodige, mooie meubelen, en liet elken dag opdisschen meer en beter dan ooit vroeger. Het werk liet hij aan de knechts over. En deze, wel wetende wat er gebeurd was, want velen hadden het gehoord, overhaastten zich ook niet met hun taak. Er was nu toch geen toezicht, en de boer, zoo redeneerden zij, was nu schatrijk en kon het best lijden dat ze wat bedaard aandeden.

Zoo ging het een jaar lang. Boer Joris en zijn vrouw leefden er vroolijk op los, en namen het er goed van. De vrouw verwaarloosde haar huishouden en de man zijn zaken. Behalve zij zelf zag iedereen, dat dit geen stand kon houden.

HOOGENBIRK.

Buitenland.

Hongarije. De Protestanten in Hongarije.

De heer J. Tantó, Hongaarsch Geref. proponent te Utrecht, geeft in *De Stemmen voor Waarheid en Vrede* een overzicht van den huidigen toestand in Hongarije.

Hij schrijft daarin ook over de scheiding van Kerk en Staat. „De koers, dien de binnenlandsche politiek de laatste dagen heeft ingeslagen onder den steeds wassenden invloed der socialisten, neemt een richting aan, die op het gebied der geestelijke aangelegenheden van den staat, met alles tabula rasa wil maken door volkomen scheiding van Kerk en Staat. Voor de R.-K. kerk levert dit geen enkel bezwaar op, eerder een voordeel, daar zij door de autonomie, die zij jaren lang heeft nagestreefd en nu met de revolutie zich eenigszins heeft toegeëigend, in het vrije, onbelemmerde gebruik harer talrijke bezittingen komen zal.

„Voor de Protestantsche kerken zou de scheiding van Kerk en Staat in financieel opzicht een gevoelig verlies beteekenen, daar alle toelagen van den Staat waarschijnlijk zouden ophouden.

„Maar grooter gevaar dreigt de Protestantsche kerken in Hongarije van de andere quaesties. Zooals bekend is, dringen de Roemeniërs aan op losmaking van Zevenbergen en aangrenzende streken (samen 26 komitaten) van Hongarije, en de vereeniging daarvan met Roemenië. Steekhoudende gronden voor de annexatie van dit gebied bestaan er wel is waar niet. Van de bevolking, die 6 800.000 zielen bedraagt, zijn slechts 2.900.000 Roemeniërs. De overigen zijn Hongaren en Duitschers. Wanneer die annexatie een feit werd, zou dit een groote slag zijn voor de Hongaarsche protestantsche christenheid. In bovengenoemde 26 komitaten toch wonen niet minder dan 1.526.000 protestanten van Gereformeerde en Evangelische belijdenis. In het geheel zijn er thans in Hongarije van beide belijdenissen samen plm. 4 millioen zielen. Afscheiding van Zevenbergen zou dus een geweldige amputatie beteekenen, die de kerk in Hongarije op veel bloedverlies zou komen te staan en haar innerlijk geducht zou verzwakken, en het geamputeerde deel aan versterving zou prijs geven. Wat van dit laatste, n.l. het geamputeerde deel of de kerk van Zevenbergen, is gezegd, is niet te veel beweerd. Wie de geschiedenis van de Zuidelijke en Oostelijke Staten van Europa nagaat en ziet, hoe alles daar in het Roomsch- en Grieksch-Katholicisme is op- of liever ondergegaan; hoe pogingen, dikwerf aanvankelijk met succes bekroond om de Reformatie in die landen ingang te doen vinden, al spoedig geheel de kop werd ingedrukt; hoe tot nu toe regeeringen en volken een afwerende houding aannamen tegenover alles wat naar protestantisme zweemt: die maakt zich voor deze landen nog niet vele illusies van eene onbeperkte godsdienstvrijheid. Integendeel, wanneer hij ziet, hoe de ruim 1½ millioen protestanten van Zevenbergen zouden worden uitgeleverd aan een geheel andersdenkende bevolking van een jegens hen niet gunstig gezind koninkrijk als Roemenië, dat, getuige de pogroms der Joden, nog niet geleerd heeft andersdenkenden te verdragen, dan is hij in het diepst zijner ziel met angst en vreeze voor het lot zijner geloofsgenooten vervuld.

„In nauw verband met de religie staat in Hongarije en Zevenbergen, nog meer dan elders, de intellectueele ontwikkeling des volks. Men moet n.l. niet vergeten, dat bijna alle scholen daar kerkelijke scholen zijn, hetzij Protestantsche, hetzij Roomsch- of Grieksch-Katholieke. De ontwikkeling gaat dus hoofdzakelijk uit van de kerk. Wat wijst nu de statistiek voor Zevenbergen uit? Dit, dat volgens een officieele opgaaf van 1910 van de protestantsche bevolking (uitsluitend Hongaren en Saksen) boven 6 jaar 78.2 pCt. lezen en schrijven kon, en van de Roomsch- en Grieksch-Katholieke bevolking (waartoe o.m. alle hier wonende Roemeniërs behooren) slechts 39.4 pCt. Een bewijs voor de grootere cultuurbrengende kracht van het Protestantisme. Hoe zou dat gaan na een annexatie als boven bedoeld? Voorwaar, ook in dit opzicht is er reden, de toekomst donker in te zien."

Wij zien uit het bovenstaande hoe een kerk, die van staatsinkomsten afhankelijk is, op den duur in het gedrang komt. Een vrije Geref. Kerk in Hongarije kan met een vrije Geref. Kerk in Zevenbergen toch betrekkingen onderhouden, waardoor men elkander sterken en steunen kan ook in den strijd tegen het Grieksch- en Roomsch-Katholicisme. Eene kerk die eenige millioenen zielen telt, kan toch, om te blijven bestaan, wel een anderhalf millioen leden missen. Bovendien, wat verhindert de Gereformeerden in Hongarije en die in Zevenbergen, om wanneer zij in politiek opzicht niet meer vereenigd zijn kerkelijk vereenigd te blijven? Het zal er alleen, maar op aankomen, dat de Gereformeerde beginselen in deze Kerken gehandhaafd worden, om ook daar te aanschouwen, dat als de Kerk niet meer op den Staat leunt, zij des te beter hare roeping kan vervullen.

WINCKEL.

Officieele Berichten.

Classe Haarlem.

L. S.

De Kerken der Classe Haarlem worden uitgenoodigd ter Classicale Vergadering op Dinsdag 11 Maart a.s.

Punten voor het agendum worden vóór 22 Februari a.s. ingewacht aan het adres van ondergeteekende

Namens de roepende Kerk
van Haarlem,
G. R. KUIJPER,
Schotersingel 81.

Vergadering van de Classis Breukelen, gehouden 14 Nov. 1918.

Op verzoek van de roepende kerk te Vreeland opent Ds. v. d. Kamp de vergadering; gaat voor in het gebed, laat zingen Ps. 75 : 4 en leest Ps. 62.

Ds. v. d. Kamp deelt mede, dat Ds. Wolf verhinderd is ter vergadering te zijn.

Ds. de Koning en oud.l. Kreek worden aangewezen tot nazien der credentialen.

De B.B. rapporteeren, dat door elk der kerken Tienhoven en Kockengen een diaken is afgevaardigd; welke diakenen — nadat bevredigend verslag is gegeven waarom voor hengeen ouderlingen tegenwoordig zijn — keurstem ontvangen. Het Moderamen wordt als volgt samengesteld: Ds. Visser, praeses; Ds. v. d. Kamp, scriba; Ds. Mulder, assessor.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Naar aanleiding der notulen doet Ds. de Koning eene vraag, welke op voor hem zeer streelende wijze wordt beantwoord.

Omtrent een verzoek van een broeder te Waverveen om te Uithoorn te mogen kerken, teneinde meer geregeld den dienst des Woords te kunnen bijwonen, wordt na ampele bespreking, der Kerk te Vinkeveen geadviseerd dit verzoek in te willigen, voor zoolang zoodanige inwilliging geen aanleiding geeft tot moeilijkheden en bedoelde broeder bereid blijft ten opzichte zijner financieele bijdragen zich niet aan de kerk te Vinkenveen te onttrekken.

Naar aanleiding van een vraag in verband met art. 41 D.K. door de B.B. van Vinkenveen gedaan, wordt opgemerkt, dat een door hen geopperd bezwaar reeds is ondervangen.

Tot deputaten ad examia worden ter vervulling van ontstane vacatures aangewezen: voor Ethiek Ds. de Jager; voor Kerkrecht, Ds. Wolf.

Als sec.-deputaat voor Hulpbeh. K.K. wordt benoemd Ds. Visser; als sec.-deputaat naar art. 13 D.K. Ds. Wolf; als sec.-deputaat voor de Zending Ds. Krüger; als deputaat naar art. 19 *Ds.* Krüger; als deputaat naar art. 19 *Ds.* de Jager; als deputaat voor Rijn-Pruissen Ds. Visser; als classic. quaestor voor de Theol. School en V. U. Ds. Wolf.

Ds. de Koning zal voortaan de vacaturebeurten regelen.

Deze worden ditmaal als volgt vastgesteld:

December: Nichtevecht, D.D. van Loo en v. d. Kamp; Baambrugge: D.D. Offringa en Mulder; Wilnis: D.D. Mulder en Visser; Tienhoven: D. D. Goedbloed en Krüger.

Nichtevecht: Ds. Goedbloed; Baambrugge: D.D. v. d. Kamp en Goedbloed; Wilnis: D.D. de Jager en Wolf; Tienhoven: Ds. de Koning.

Nichtevecht: D.D. Offringa en Mulder; Baambrugge: Ds. v. d. Loo; Wilnis: D.D. de Koning en Krüger; Tienhoven: D.D. Visser en de Jager.

Een voorstel der kerkvisitatoren om de kerkvisitatie tot D.V. het voorjaar uit te stellen, wordt aangenomen. In de plaats van Ds. Aalberts zal Ds. de Jager als Kerkvisitator optreden.

Ds. v. d. Kamp deelt mede, dat de classis nog in de classicale onkosten heeft bij te dragen *f* 75. Omdat dit bedrag vooralsnog niet noodig is, stelt Z. Eerw. voor deze som niet te innen. Aldus wordt besloten.

Over het niet bijwonen der Vergadering zal met een broeder op eene volgende samenkomst worden gesproken.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de praeses de vergadering en gaat voor in dankgebed.

Op last der classis voorn.
Ds. A. MULDER.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Geachte Redactie,

Veroorloof mij voor een enkel woord van protest tegen het Ingezonden stuk uit Enschedé in uw vorig nummer plaats te verzoeken in uw blad.

M.i. is het te betreuren, dat een dergelijk stuk werd opgenomen. Het bevat toch een hard en lichtvaardig oordeel over een onzer meest geachte dienaren des Woords, die verscheidene jaren met groote toewijding en onverdroten ijver in de Friesche Kerken heeft gediend. Een dergelijk oordeel zou niet licht uit de pen gevloeid zijn van iemand, die gelegenheid had gehad den leeraar, wien het geldt en wien geen herderlijke arbeid ooit te veel was, in zijn werk te mogen gadeslaan.

Ook gold het hier een gebeuren op het gebied van het particuliere leven, dat allerminst behoort besproken te worden in de publieke kerkelijke pers. Bedachtzaamheid en kieschheid had den schrijver daarvan moeten terughouden.

Dat de zoo ongedachte teleurstelling voor de Kerk van E. zeer pijnlijk moest zijn, is te verstaan. Doch men komt wel eens te staan voor een „fait de Dieu", en dan is het toch beter te berusten en over te geven, dan geprikkeld en ontstemd hard te vallen en tegen te woelen.

Hoogachtend, uw getrouwe lezer
G. H. VAN KASTEEL.

Oppenhuizen, 8 Febr. 1919.

Hiermede meenen we, dat de discussie over dit punt kan gestaakt worden. RED.

Kerknieuws.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Willemstad, Joh. Kwak, te Culemborg. — Hindeloopen, E. Buurma, te Medemblik. — Westergeest, T. L. Kroes, te Coevorden. — Raard c.a., F. Wiersma, te Oosterbierum. — Bergum, J. D. Heersink, te Nieuweroord. — Oosterend op Texel, G. Wiersma, te Wetsinge-Sauwerd. — Gameren en Berlikum (Fr.), Dr. J. J. van Baarsel, te Naaldwijk. — Blija, M. Elzinga, te Grootegast.

AANGENOMEN: Zweeloo (Dr.), S. van Dijken, cand. te Amsterdam. — Pijnacker, — Nootdorp, W. Beech, cand. te 's Gravenhage. — Suawoude, J. Gootjes, te Engwierum (Fr.).

BEDANKT: Leidschendam, S. van Dijken, cand. te Amsterdam. — Tholen en Ouderkerk a/d IJssel, W. Beech, cand. te 's Gravenhage. — Ijmuiden, J. A. de Vries, te Zaandam. — 's Gravenmoer, Dr. J. J. van Baarsel, te Naaldwijk. — Vreeswijk, J. Hoek, cand. te Schiedam. — Vlissingen, W. L. Milo, te Kollum. — Vrijhoeve en 's Grevelduin-Capelle, H. N. Basoski, te Moerdijk, — Hoek van Holland, G. H. de Jonge, te Wapenveld.

Zuilen. Door een verzuim is het oude postadres dezer Kerk in het handboekje voor de Geref. kerken opgenomen. Dit moet zijn: A. J. Steinfort, Amsterdamschestraatweg 73 (Elinckwijk) bij Utrecht.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Bennekom, Arnemuiden, W. J. van Lokhorst, te Noorden (Z.-H.). — St. Maartensdijk (Z.), G. van Montfrans, te Ouderkerk a/d IJssel. — Otterloo, C. J. Leenmans, te Oosterwolde (Geld.). — Haarlem S. F. H. J. Berkelbach van der Sprenkel, te Purmerend. — Piershil, W. A. Dekker, te Melissant. — Helenaveen (toez.), W. J. Keller, cand. t. d. H. D. te Oosterbeek. — Warga A. v. d. Heide, te Britswerd c.a. — Middelharnis, G. Alers, te Goudriaan. — Terheijde a/Zee (toez.), J. H. Denée, te Someren.

AANGENOMEN: Elburg, D. M. Boonstra, te Wezep (Geld.). — Steenwijk (toez.), G. A. Bruins, te Dorkwerd (Gron.)

BEDANKT: Den Bommel, O. J. van Rootselaar, te Bergschenhoek. — Tholen, J. H. Gunning E.Bzn., te Hoogeveen.

Advertentiën.

Heden ontsliep, na een langdurig doch geduldig gedragen lijden onze geliefde alom geachte Leeraar

Ds. S. VERLARE,

in den ouderdom van 30 jaar.

Sinds 21 Januari 1917 was hij aan onze gemeente verbonden en arbeidde met veel zegen in ons midden, en thans reeds geniet hij de rust die overblijft voor Gods volk.

Trooste bovenal de Heer ook zijn nog jeugdige gade, die als Weduwe met 2 nog zeer jonge kinderen achterblijft.

Namens den Raad der Gereformeerde Kerk:
JAC. QUARTEL, *Voorz.*
L. REEDIJK, *Scriba.*

Wertmaas, 5 Februari 1919.

Tot onze diepe droefheid is heden na een kortstondige ongesteldheid in Jezus ontslapen, onze lieve man, Vader, Behuwd- en Grootvader, de WelEerwaarde Heer

Ds. ANNE KNOLL,
Emer. Predikant.

in den ouderdom van ruim 69 jaar.

Laren (N.-H.),
N. M. J. KNOLL—
GRAVES KNOSSES.
Salatiga (Java),
A. P. VAN ROOYEN—KNOLL.
Ds. H. J. VAN ROOYEN.
Dordrecht,
S. G. LUYKE—KNOLL.
T. P. J. LUYKE.
Hoogvliet,
M. J. A. TAAL—KNOLL.
Ds. A. TAAL.
Amsterdam,
P. A. KNOLL.
H. I. Ambacht,
H. W. STANS—KNOLL.
W. STANS Jr.
Bloemendaal,
E. M. BRUSSAARD—KNOLL.
Ds. J. C. BRUSSAARD.
Amsterdam,
W. R. KNOLL.
Mosier (U. S. A.),
P. A. KNOLL,
en Kleinkinderen.

Laren (N. H.), 6 Februari 1919.

Voor de vele troostrijke bewijzen van deelneming bij het overlijden van onze innig geliefde Vrouw en Moeder,
JOHANNA RUTGERA WIELENGA,
geb. ZALSMAN,
betuigen wij onzen diepgevoelden dank.
Uit aller naam,
G. WIELENGA.

Rotterdam, 6 Februari 1919.

L.G. WEISZ & C°.,
Commissionairs in Effecten,
Keizersgracht
No. 166,
AMSTERDAM.

Mr. GROSHEIDE
ACCOUNTANT
(Lid Ned. Instituut)
SINGEL No. 303.
TELEF. N. 1233 en C. 2981.

WIE HELPT???

Een **jeugdige Broeder** der Gemeente, lijdende aan Tuberculose, heeft voor enkele maanden verpleging noodig op **„Sonnevanck"** tot herstel van zijn gezondheid.

Voor dit bijzonder geval zullen een **f 200.— à f 300.—** moeten worden bijeengebracht.

Broeders en Zusters, ondergeteekenden willen voor dit doel uwe bijdragen gaarne ontvangen.

Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN,
Eikenweg 5.
H. W. KAMPERT,
2e Oosterparkstraat 240.

Amsterdam, Februari 1919.

Ruwe huid,
barsten, springende lippen, winterhanden. Gebruik **PUROL.**

Bij J. H. KOK te Kampen verscheen heden:

De Profeten des Ouden Verbonds
DOOR Dr. G. CH. AALDERS
Prijs f 5.25 :-: Geb. f 6 25
(met 5 pCt crisis-toeslag)

Een boekwerk van buitengewone beteekenis. Een studiewerk van jarenlang.

In enkele weken verscheen het **8ste** duizendtal

NIEUWE TIJDREDE
VAN Ds. WISSE

De ondergang der eerste wereld, beeld van het toekomstig Eindgericht.

PRIJS 20 cent
met 5 pCt. Crisistoeslag.

Verkrijgbaar in den Boekhandel, en bij de UITGEVERS
Buurman & de Keer, LEIDEN.

VERSCHENEN:

Het M.U.L.O. en de aanstaande wijziging der L.O.-wet
DOOR
J. Th. R. SCHREUDER
Prijs f 0.30.
UITGAVE VAN DE
Amsterdam. N. V. DE STANDAARD.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door Ds. J. Douma, uit Ambt Vollenhove *f* 64.50, uit Kuinre *f* 4.25, uit Oldemarkt *f* 12, uit Blokzijl *f* 10, uit Vollenhove (Stad) *f* 15.50, uit Wetering *f* 5, samen *f* 111.25; door Ds. D. B. Hagenbeek uit Vlaardingen *f* 215, uit Vlaardinger Ambacht *f* 5, samen *f* 220; door den heer O. A. Brouwer te Dokkum *f* 1; door den heer J. H. Belgraver te Ede *f* 41; door den heer J. van der Waals te Nijkerk *f* 1; door den heer J. Plas te Purmerend *f* 181; door den heer E. H. Chardon uit Pijnacker Nootdorp *f* 67, uit Zoetermeer *f* 14.50, samen *f* 81.50; door den heer D. de Bruyn Yzn. uit Benthuizen *f* 3, uit Koudekerke *f* 55.50, uit Hazerswoude (Rijndijk) *f* 15.50, uit Hazerswoude (Dorp) *f* 36.50, samen *f* 110.50; door Ds. C. C. Schot uit Hardenbergambt *f* 34, uit Heemse *f* 6, uit Hardenberg (Stad) *f* 37.50, uit Bergentheim *f* 14, uit De Krim *f* 12.50, uit Gramsbergen *f* 25, samen *f* 129.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit).

Van de Gereformeerde Kerk te Amersfoort *f* 113.50; te Bunschoten A. *f* 42.50; te dito B. *f* 50.79; te Baarn *f* 43.45; te Maartensdijk *f* 4.28; te Nieuw Loosdrecht *f* 4.50; te O. Loosdrecht *f* 8.07½; te Renswoude *f* 8.11; te Scherpenzeel *f* 12.99; te Soest *f* 24.25; te Veenendaal *f* 13.37½; te Westbroek *f* 13.04; te Aduard *f* 38.03½; te Bedum A. *f* 41.87; te Bedum B. *f* 11.47; te Eenige *f* 17.01; te Haren *f* 18.22; te Hoogkerk *f* 16.23; te Asperen *f* 3; te Giessendam *f* 29.54; te Giesen O. en N. Kerk *f* 29.64; te Gorinchem *f* 40.45; te Hardinxveld *f* 2.60; te Langerak *f* 5.04; te Leerdam *f* 27.77½; te Lexmond *f* 16.60; te Meerkerk *f* 11.20; te Noordeloos *f* 6.40; te Ottoland *f* 14.19½; te Schoonrewoerd *f* 6.50; te Vianen *f* 7.20.

Aan Schenkingen:

Door X. Y. te Z. *f* 100; door den heer R. Hoornstra van S.G. te Makkum *f* 10; gevonden Plantagekerk 2 Febr. *f* 0.50; van N. N. *f* 2.

Voor de Medische Faculteit:

(Contributiën). Door Ds. J. Douma te Ambt Vollenhove *f* 4; door Ds. C. C. Schot, uit Ambt Hardenberg *f* 6, uit Stad Hardenberg *f* 3, samen *f* 9.

H. W. VAN MARLE Jr.,
Penningmeester.

Amsterdam, Keizersgracht 162.

Koorts,
binnenkoorts, koude rillingen,
Mijnhardt's Koortstabletten.
Koker 60 ct., 3 kokers f 1.70.
Bij Apoth. en **Drogisten.**
Eisch vooral merk Mijnhardt.

WANDELWAGENTJES TE HUUR.

Lezers van
Dag- en Weekbladen
IN DE
Spoorwegwagens

werpt Uwe Couranten, na ze gelezen te hebben, in de bussen voor de Ziekenhuizen op de Perrons van de Spoorwegstations aanwezig; daarmede verricht gij een nuttig werk.

Laat ze vooral niet in den wagen liggen.

Hoesten en verkoudheid!
ANGA-bonbons. Doos 50 en 90 ct.
ANGA-siroop. Flacon f 1.50.
Bij Apoth. en **Drogisten.**

BELIJDENIS

Als geschenken voor de jonge leden, die binnenkort belijdenis zullen doen, zijn zeer aan te bevelen de onder vermelde boeken, van bekende Geref. Predikanten en keurig uitgevoerd:

I. **„De Goede Belijdenis"**
door Ds. B. WIELENGA, J. C. RULLMANN, K. FERNHOUT, C. LINDEBOOM e. a.
Prijs in symbol. stempelband **f 2.50**

II. **„De Nieuwe Gehoorzaamheid"**
door Ds. W. A. VAN ES, G. Ch. AALDERS, G. F. KERKHOF, H. KAAJAN e. a.
Prijs, gebonden . . . . **f 1.80**

III. **„IK GELOOF"**
door Ds. F. C. MEYSTER.
Prijs, in stempelband . **f 2.50**

't Meest doeltreffend is, zulke bundels uit te reiken, niet op of na, doch tijdig vóór de ure der belijdenis.

H. J. SPRUYT,
Uitgever, Rijswijk (Z.H.)

Verschillende Feuilletons, in *De Standaard* verschenen, worden door den uitgever **W. ten Have, te Amsterdam,** in boekvorm uitgegeven onder den titel:

Standaard-Serie.

Reeds verschenen als No. 1:

HARTELEED
DOOR
Leontine von Winterveld—Platen

als No. 2:

GODSLEIDING
DOOR
M. v. O.

en als No. 3:

DE IJZEREN RIDDER
DOOR
Leontine von Winterveld—Platen

De prijs van ieder deel is **f 1.80** ingenaaid, en **f 2.25** gebonden in stempelband (crisis-toeslag 10 %).

Men kan zich abonneeren tot wederopzeggings op heel de serie. Aan geabonneerden worden de deelen bij verschijning onmiddellijk toegezonden.

De Directie van „De Standaard"

ONESIFORUS-BANK
UTRECHT.

Verstrekt BOUWkapitaal tegen zekerheidstelling aan KERKEN, SCHOLEN, STICHTINGEN.

Geeft uit 4½ pCt. 10-jarige Obligaties in stukken van Fl. 1000.-, 500.-, 250.-, 100.-, 50.-.

Inlichtingen verschaft de Directie N. Gracht 69, Utrecht.

BOAZ-SPAARBANK
AMSTERDAM.
Hoofdkantoor: HEERENGRACHT 139.
Bijkantoor: BLOEMGRACHT 164.
Rentevergoeding 3.24 %
— met winstaandeel. —

Bij J. H. KOK te Kampen verscheen:

De aarde het middelpunt van het heelal
DOOR
Dr. H. H. KUYPER
als No. 8 en 9 van
SCHILD EN PIJL
Maandschrift ter bespreking van actueele onderwerpen.
Prijs per jaargang f 3.90
Afzonderlijke nrs. 65 cent
(met 5 % crisis-toeslag.)

Gal en Slijm
worden verwijderd door
Mijnhardt's Laxeertabletten.
Zijn bloedzuiverend en regelen den stoelgang. Doos 50 cent.
Bij Apoth. en **Drogisten.**

Abonnementen op
DE HERAUT
in Zuid-Afrika
worden aangenomen door
J. L. VAN SCHAIK,
Boekhandelaar
Kerkstraat Centraal
Pretoria
Postbus 724.
Prijs per jaargang 12/.— bij vooruitbetaling.

AMSTERDAMSCHE
Mij. v.
Levensverzekering Ongevallenverzekering
Heerengracht 414, Amsterdam.
Levens-, lijfrente-, ongevallen-, aansprakelijkheids-, ziekte-verzekeringen.
Levensverzekeringen f 58.000.000.- Reserve f 13.000.000.-

Commissarissen:

H. COLIJN, Mr. Th. HEEMSKERK, Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP, H. W. VAN MARLE Jr., Mr. F. E. POSTHUMUS MEYJES, Mr. J. W. RAMAER, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN.

Directie:

Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr. Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN
Mr. J. C. L. VLAANDEREN (adj.-dir.)